

# Praksa lomi kopja

Za nedavno »okroglo mizo« v sestavljeni organizaciji združenega dela Slovenijales (mimogrede: sodi med največje v Centru), so organizatorji izbrali izredno zanimivo temo: vloga skupnih služb v SOZD in opredelitev položaja delavcev skupnih služb v njej. Odločitev za organiziranje take »okrogle mize«, ene številnih, ki smo jih med javno razpravo o osnutku zakona o združenem delu doživeli v Centru (Klinični center, Emona...), vsekakor ni bila naključna, saj gre za veliko sestavljeno organizacijo, v kateri je združenih 16 proizvodnih in ena trgovska delovna organizacija.

Predvsem je zanimivo, da je proces združevanja v SOZD Slovenijales potekal nekoliko drugače kot drugod, kajti vse do pred kratkim je bil trgovski del sestavljene organizacije »dirigent« poslovanja, usmerjanja proizvodnje in ne nazadnje tudi krepitve proizvodnih zmogljivosti. Zavaljo tega so skupne službe, kot sicer imenujemo delovno skupnost za opravljanje skupnih poslov delovne organizacije, povsem obvladovale proizvodnjo, in so le počasi prevzemale vlogo, ki jo morajo imeti po ustavi, predvsem pa po osnutku zakona o združenem delu.

Čas za organizacijo »okrogle mize« v Slovenijalesu je bil primeren tudi zato, ker so v zadnjih dveh mesecih obravnavali v tej sestavljeni organizaciji izhodišča za oblikovanje novega samoupravnega sporazuma o združevanju dela in sredstev v SOZD Slovenijales. Očitno je bilo namreč, da v dosedanjem sporazumu še niso bila zadovoljivo rešena številna vprašanja, ki so izjemnega pomena za združevanje ter normalno in ustavno delovanje sestavljenih organizacij združenega dela. Morda gre iskati razloge za to v slabem poznavanju ustavnih določil, v morebitnih različnih (tudi napačnih) razlagah in še kje. Toda docela jasno je, da dosedanjí sporazum v SOZD Slovenijales

ni opredeljeval predmeta poslovanja, tako kot bi bilo treba ni urejal dohodkovnih odnosov in združevanja sredstev za skupne naložbe, niti skupnega usmerjanja proizvodnih in drugih zmogljivosti. Tudi poslovodni organi niso bili zasnovani tako, kot je to potrebno za operativno vodenje in usklajevanje dela in življenja v organizaciji. Potemtakem tudi ni nič čudnega, če tudi vloga in položaj delovne skupnosti za opravljanje skupnih poslov in položaj delavcev v njih ni bil doslej jasno opredeljen.

Ob »okrogli mizi« v SOZD Slovenijales smo dobili občutek, kakor da se ljudje »zlepa ali zgrda« še vedno ne morejo otresti vzdevka »skupnih služb«, kot relikta nekaterih starih odnosov, ki pa se še vedno pojavlja v nekaterih samoupravnih okoljih, kot prevladujoč odnos. Zastavlja se torej vprašanje: ali so delavci SOZD Slovenijales premalo natančno vsaj prebrali, če že ne proučili, osnutka zakona o združenem delu, ki na nobenem mestu ne govori o »skupnih službah«, pač pa samo in edino o »delovnih skupnostih za opravljanje skupnih poslov«. Ta, nekoliko svobodnejša interpretacija je možna le v primeru, če beremo posamezne člene osnutka zakona o združenem delu v vsebinski soodvisnosti.

Toda, pri tem gre vse prej, kot za obrobno, na prvi pogled za marsikoga, nepomembno vprašanje. Spomnimo se, da se je izraz »skupne službe« pojavil pred sprejetjem ustave; uveljavil se je potemtakem v času izpolnjevanja ustavnih določil v vsakodnevni samoupravni praksi. Toda, od takrat smo krenili krepko naprej! Kot marsikje drugod je tudi »okrogla miza« v SOZD Slovenijales pokazala, da po novem ne gre več za hierarhično organiziranost, marveč za tako, kjer se bo popolnoma uveljavilo načelo svobodne menjave dela in kjer bo položaj delavcev v teh delovnih skupnostih enak položaju vseh drugih delavcev.

Problemska razprava o opredelitvi položaja delavcev skupnih služb v SOZD Slovenijales je potrdila pričakovanja, da se ne more vsega zdaj naenkrat postaviti »na glavo« in prek noči pripraviti vse potrebno za oblikovanje delovne skupnosti za opravljanje skupnih poslov. Zato tudi razmišljajo na daljši rok. Opozoriti pa je treba, da imajo v SOZD Slovenijales že sedaj vse pogoje za ustanovitev delovne organizacije iste dejavnosti, ki »služijo« vsem proizvodnim in trgovskim temeljnimi organizacijam. Med take dejavnosti lahko uvrstimo raziskavo tržišča, planiranje, avtomatsko obdelavo podatkov, v bodoče pa vzporedno tudi izobraževanje strokovnih kadrov, informacijski sistem in podobno.

Čeprav že imajo pogoje pa v SOZD Slovenijales ne bi smeli za nobeno ceno prezreti tega, da je bistvenega pomena za novo organiziranost v temeljni organizaciji ali za konstituiranje delovne organizacije v okviru SOZD, racionalnost in ekonomičnost poslovanja ter operativna usposobljenost teh kolektivov. Očitno je, da morajo biti prav slednji dovolj sposobni, da delavcem v združenem delu jasno prikažejo vse potrebne elemente za odloča-

nje o lastni poslovni usmeritvi, preusmeritvi, delitvi programov itd.

Bistvo problema, na katerega je opozorila nedavna »okrogla miza« v SOZD Slovenijales, je v tej naši delovni organizaciji v tem, da bo treba, poenostavljeno povedano, staro menjati z novim. To pa pomeni, da bo treba oblikovati tako delovno skupnost za opravljanje skupnih poslov, kjer v sestavljeni organizaciji, kakršna je Slovenijales, ne bo mogoče povsem odpraviti soodvisnosti

tega dela s proizvodnim delom. Pot do nujno potrebnega novega samoupravnega organiziranja bo terjala obilico dela, zlasti še, ker je tudi pravni status organizacij združenega dela v SOZD Slovenijales nekoliko drugačen, kot drugod. Zato bo le razčiščevanje v praksi, kjer naj bi se predvsem »lomila kopja« pokazala, katera od številnih variant je za najboljše samoupravno delovanje SOZD najbolj primerna. To pa ne bo mogoče storiti kar čez noč.

V. L.

## Žena se lahko posveti družbi toliko, kolikor se družba posveti njenim problemom

Ob razpravah okrog programa novega Samoprispevka II smo se pogovarjali tudi s tovarišico Maro Rupeno, ki v naši občini vodi koordinacijski odbor za pomoč žrtvam imperialistične agresije, formirano pri OK SZDL, kako gleda na sprejem oziroma potrditev novega samoprispevka in s čim utemeljuje to svoje prepričanje. Takole nam je odgovorila:

»Da, glasovala bom za samoprispevek II, ker sem prepričana, da je potreben.

»Vem, da dežela, kakršna je naša, ki se mora boriti s številnimi težavami — ko hkrati gradimo ceste, šole, tovarne in bolnice — ne more istočasno zadovoljevati vseh naših potreb iz skupnih sredstev. Ne mislim razpravljati o tem, če bi bili kdaj prej lahko naredili drugačen razpored sredstev ter tudi za prepotrebne ustanove za mlajše in starejše občane več naredili, to je stvar tistih, ki so o teh vprašanjih tiste čase odločali.

Mislím pa, da se zdaj z izgradnjo te vrste ustanov ne sme in ne more več odlašati. Le kako naj mati, ki zjutraj hiti na delo in ne ve kam naj za ta čas nese svojega otročka — mirno in zbrano dela? Ona na svojem delovnem mestu prispeva svoj delež k ustvarjanju skupnega dohodka, povečanju nacionalnega dohodka, ki bo toliko večji, kolikor večja bo produktivnost vsakega posameznika. Toda če ji ne omogočimo, da bo ta čas — ko ona opravlja drugo delo — skrb za njenega malčka prevzela ustanova, ki ima za to kvalificirano strokovno osebje, ne moremo pričakovati od naših mladih žena-mater tistega delovnega učinka, ki ga one lahko dajo, po svojih sposobnostih in zmogljivostih!

Če jim omogočimo, da ta čas, ko one opravljajo drugo delo, imajo preskrbljene otroke, bi prav gotovo storili velik korak naprej. Zavest, da je otrok ta čas v dobrih rokah, jim bo omogočala večjo produktivnost na delovnem mestu pa tudi možnost strokovnega usposabljanja, saj vemo, da je prav pri ženskah kvalifikacijska struktura zelo nizka. To »vlečca« za seboj tudi nižje osebne dohodke, kar pomeni manjši kos kruha.

In zakaj ne bi starejši občani — ki to želijo, pa tudi potrebujejo, potem, ko so svoje življenjske moči vložili v delo — imeli možnost preživeti večer svojega življenja skupaj s svojimi tovariši — ob negi in skrbi kvalificiranega osebja v svojem domu? Težko si je predstavljati, kako otroci skrbijo za starše in jih negujejo ob lastni družini, delu in vsakdanjih skrbih, v majhnem stanovanju?

Seveda se istočasno zavzemam za to, da se z vsemi, še posebej pa dinarji iz samoprispevka — ravna nadse gospodarno in — kar je v socializmu, še posebej samoupravnem — samo po sebi umevno — pošteno.



## Predsednik republike odlikoval krajane Starega Vodmata

Prefekto sredo je bila v krajevni skupnosti svečana podelitev odlikovanj prebivalcem Starega Vodmata za njihovo delovanje na družbenopolitičnem področju. Odlikovanja je podelil odlikovancem predsednik občinske konference SZDL, Vojko Novak, dobili pa so jih:

Red dela z rdečo zastavo

— Ludvik Kreč

Red dela z zlatim vencem

— Dušan Kompore, Andrej Mlinar, Ivo Bogataj in dr. Ivan Bonač

Red dela s srebrnim vencem

— ing. Jule Stamač in Sonja Kapus

Red dela za narod s srebrnimi žarki

— Lea Šmid

Red republike z bronastim vencem

— Boris Fišer, Milan Fabianič in Baldo Svetlinčič

## Lutkovno gledališče

Kdor jo najde... Ne, ne, tokrat ne gre ne za poročilo niti reportažo o dražbi izgubljenih predmetov niti za kakršno koli šalo... naj jo da nazaj, ker je drag spomin, ali naj jo kar obdrži... Pa vendar smo prispevek upravičeno začeli z velikim in resnim vprašanjem: Kdor najde kjer koli v Ljubljani primerno dvorano za potrebe lutkovnega gledališča — ročne lutke, naj to sporoči. Kajti ročne lutke so brez strehe. Zadnja predstava v Resljevi je bila 6. februarja letos... Zdaj se izteka tudi že oktober in kar naenkrat bo tudi deček Mraz. Kam bomo peljali tedaj naše malčke gledat ročne lutke? (Seveda vemo, da so tu tudi prizadevni Draveljčani, in tu so še Marionete, vendar naših malčkov, željnih lutkovnih predstav je veliko, veliko »preveč«, da bi se jih lahko »naužili do mile volje«.)

Ročne lutke so se torej že spomladi, kaj bi drugega, preusmerile na gostovanja in z 99 predstavami doslej prekrižali dobršen del Slovenije; v okviru 35 let osvoboditve je bila to igrice Naceta Simončiča »Pravi partizan«. Medtem so imeli v Križankah tudi premiero D. Dobričanina »Že, že, kaj pa poklic«, te dni pa bodo za Novo Gorico, obiskali domžalsko občino z igrico Jane Milčinski »Marjetica in

zmajk«. Krstna predstava te igrice je bila 4. oktobra (v začetku tedna otroka) v Dobrovi v Goriških Brdih, v načrtu pa je že gostovanje v Celju. Trenutno gostujejo v Trstu v stalnem slovenskem narodnem gledališču s Sovico Oko, Svetlane Makarovič, vsak ponedeljek z dvema predstavama. 23. novembra bodo gostovali v Gorici. V Ljubljani trenutno ni predstav, le ob sobotah ob 10. in treh popoldne si malčki v Marionetah ogledajo igrice Zlata ribica Jožeta Pengova in Naceta Simončiča.

Novembra bo, tako so povedali v Lutkovnem gledališču, zaradi slabih vremenskih pogojev (mrzlih in večinoma tudi drugače slabših pogojev v dvoranah, predstav konec. Tako se bodo začeli v Marionetah pripravljati za noveletne predstave; Branka Jurca — Beli konjič, režiser Jože Vožni. (Lani je bilo, kot smo zvedeli, v 14 dneh kar 106 predstav.)

In kaj bo z ročnimi lutkami na Resljevi? Prvega januarja prihodnje leto se nepreklicno izteče odpoved in gostoljubje Plinarne, ki potrebuje te prostore zase. Prostori pa so, kot smo že tolikokrat slišali, žal, tako dotrajani, in neprimerni, da ne preostane prav nič drugega, kot iskanje novih. Torej, kdor jih najde...